

megfelelő művészi szinten s az egyéni meggyőződés hiteles hevületével mégis több szót szerettünk volna hallani arról: miért volt e gyermek 10 esztendeje olyan, amilyen volt?

Ezen — a költő mai lelkivilágát tükrözőtető — »ars poetikán« is csodálkozunk kissé:

»Kötelességként, dühös akarással fogalmazok meg, amit csak lehet.

E vers se más: csata az elmúlással...«

Nem lélektelen, csinált »hurrázást« igényelünk a ciklus végén; azonban azt

meg kell állapítanunk: kár, hogy a mai távlatok, a mai lehetőségek nem ihletik optimistább szemléletet tükröző vallomásokra ezt a tiszteletreméltóan őszinte, ragyogó formaérzékkel dolgozó, lenyugózószavú költőt. Szeretnénk, ha a remélt folytatásban a szubjektív gondolatok megnyugtatóbb derűvel, vidámsággal fonódának össze új társadalmunk lehetőségeinek érzékeltetésével.

Egyébként örömmel ajánljuk a Tiszatáj olvasóinak Csorba Győző megkapó részletekben bővelkedő, szép élményt nyújtó elbeszélő költeményét.

(d)

Takáts Gyula : Az emberekhez

(Válogatott és új versek)

Takáts Gyula nem a legfiatalabb írónemzedékhez tartozik. A harmincas évek elejétől jelennek meg írásai. Új kötete 25 év termése. Válogatott és új versek, — hat régebbi kötete legjobb verseit és az 1947 óta írott versek javát ismerteti meg az olvasóval a Szépirodalmi Kiadónál megjelent izléses külsejű kötete, AZ EMBEREKHEZ.

Az 1935-ös KÜT című kötetből válogatott versek még nem mutatnak kialakult költői, egyéni arcot. Talán csak az »Alkonyóra« mondanivalója és hangulata marad meg bennünk, e versek elolvasása után. Azonban már ezeknél a verseknél fel kell figyelniünk a költő gördülékeny és szép verselésére, már itt oroszlánkörmeit mutogató képalkotó és hangulatteremtő tehetségére.

Ezekhez a versekhez képest nagy lépést jelentenek előre az 1937-ben megjelent KAKUK A DOMBON c. verseskötetéből válogatott versei. A dunántúli somogyi tájat egészében elénkvarázsoló természeti-képalakító tehetsége mellett megismerjük Takátsnak az egyszerű emberek életét bemutatni tudó tehetségét, erejét is. Az emberek életét jól ismerő költő őszintesége, a természet és az ember egybeolvadása, a természeti képek megkapó ereje teszi felejthetetlen élménnyé e kötet néhány versét. („Zselicség“, „Zselici kanász“, „A kosárfonó köszönti a tavaszt“, „Somogyi tavasz“ címűek.)

A költő néhány vonással is hangulatilag megkapó képet tud rajzolni:

»A dombok leve hordókban mormol,
forog medrében a duzzadt patak.
Kopik az erdő, résein átlátsz.
Csillog a réten a nyirkos csatak.«

(»Késő őszer«)

Igaz emberi szeretettel rajzolja meg a zselici kanász alakját:

»Tenyerétől botja kérge
fénylik, mint a balta éle.
»...Negyven éve lomb lakója.
Széltől haját csimbók ója,
s míg késivel díszít farag,
négyszáz disznó fűt harap.«

(»Zselici kanász«)

Azonban Takáts táj- és emberszemlélete akkor még nagyon is idillikus. A természet és az egyszerű ember egybeforrottsága verseiben, úgy érezzük, az egész akkori magyar életből kiszakítva és időtlenül létezik.

A következő kötetektől azt várja az olvasó, hogy Takáts az embert és természetet lényegükben bemutató realizmus felé közeledik. Ezzel szemben a költő — a harmincas évek végén és a negyvenes évek elején — még inkább befeléfordul, költészete még idillikusabb és a való élet igazi problémáitól még távolibb lesz. A

KAKUK A DOMBON kötetnek nem töretlenül felfelé-ívelő folytatásai a MÁJUS (1939), CSALÁDFA HELYETT (1940), A HOLD ÉS A HÁRS (1943) és a SE ÉG SE FÖLD (1947) kötetek. A harminc-negyvenes évek magyar társadalmának kilátástalansága, válságai, kialakuló frontjai nem tükröződnek Takáts költészetében. Előbb valami utópista »testvériségi« gondolatokkal akarja megoldani a társadalmi élet ellentéteit:

»...lám új-diót, mézet a hegyi királyok
a szíves paraszttal egy tányérból esznek.«
(»Március«)

Majd amikor látja, hogy ez lehetetlen, kívül akar maradni a forrongó társadalmi élet harcain. Nem akar tudomást szerezni a tényekről, s nem pedig nem látja meg őket. Példa erre néhány versének két-három sora: »E korban... minden hang hamis.« (»Hárfások falun«) »Húsz fék esztendőt vennék vissza a kormos jövődő helyett.« (»Reménykedés«.)

Nincs szilárd talaj, amin megállhatna, és szembenézhetne az őt is elsodorni akaró viharral, — a valósággal. Nem tud összeforni a néppel, — a munkásokkal, a szegényparasztsággal, — mert bennük se bízik:

»A szentektől se várj csodát
s nehogy szólítsad néped.
Lefejti legszebb gombjaid.
Jobb társad, ez enyészet.«
(»Utolsó pohár«)

A szerelemhez, a magányossághoz menekül, a »Vád« és »Kétségek között« vergődik, s csak néha jajdul fel tiltakozóan és vádolón (de feljajdul!) a rend ellen:

»Beteg, beteg e furcsa rend,
kék úrben céltalan mereng,
s velünk az óramutató
jár, mint eltévedt kutató.«

(»Carmen lugubre«)

Stílusa, ábrázoló, hangulat- és képalkotó ereje ebben az időszakban is fejlődik, de korántsem olyan mértékben, ahogy a KAKUK A DOMBON kötet után vártuk.

A költő a felszabadulás után sem találja meg azonnal a helyét, éppen a néppel való nem elégséges kapcsolata miatt. A SE ÉG SE FÖLD kötet második része és az ÚJABB VERSEK első része is magányosságot, passzivitást, félrehúzódságot mutat. Egyik-másik versében kísérletet tesz arra, hogy az épülő új társadalom aktív harcosa, dalosa legyen;

»Jöjjön a bűvár és halász,
Iszából kincsünk merje már elő!
Jöjjön a mérnök és a gép,
úgy kéne már a zsenge levegő, ...«
(»Az emberekhez« 1945).

— de egészen 1950-ig még mindig inkább a régi, idillikus természeti, paraszti élet hirdetője, mint az új társadalomé. És sajnos, a kötet csak néhány, 1950 óta írt verset tartalmaz, s ezek a versek nem győznek meg bennünket arról, hogy Takáts Gyula végre társakra és biztos talajra talált a mi új valóságunkban.

Takáts Gyula a képalkotás, a hangulatteremtés, az ember érzelmi világa visszaadásának nagy mestere. Igazi tehetség. Várjuk, hogy új versei a megváltozott Somogy-ország, — s a megváltozott Magyarország új embereiről és tájairól valljanak.

PETROVÁ CZ ISTVÁN

Tüzek tánca

Darázs Endre új versei

Az idei könyvhéten jelent meg Darázs Endrének — hosszú hallgatás után — ötödik verseskötete, a Tüzek tánca. Tematikailag a kötet egészét három részre osztja a költő: Férfikor, Hívogató, Szivárvány. A kötet első, indító verse (Férfikor) Darázs ars poétikáját fogalmazza meg:

Akárcsak a kenyér — még nemrégem.
Oly fontos volt nekem a szerelem.
Melegít, de azért zavar néha,
Türelemmel hát elviselem.
Csupán egyet akartam szeretni,
Egynék akartam csupán a szívét,
Az egy helyét immár elfoglalja
Szívemben, ő, az emberiség.